

ČR 25 LET POTÉ I. – ARMÁDA ČR

Cílem postkomunistických států, včetně ČR, byla komplexní transformace zahrnující přerhání vazeb se Sovětským svazem. Tomu, jak se naše země proměnila v oblasti vojenské bezpečnosti, konkrétně Armády ČR (AČR), se věnuje toto první speciální číslo ze série Čtrnáctideníků, které připomenou 25 let od pádu komunismu.

DEFINICE POJMŮ

Pro pochopení dané problematiky je však důležité si nejprve definovat několik pojmů. Prvním pojmem je samotná **bezpečnost**. Arnold Wolfers rozlišoval pojem bezpečnost ve dvou rovinách, a to v objektivním slova smyslu – jako neexistenci hrozby vůči základním hodnotám státu, ale také v subjektivním slova smyslu – jako nepřítomnost pocitu strachu, který by hodnoty státu ohrožovaly.¹

Dalším pojmem je **bezpečnostní politika**, která je souhrnem opatření vedoucích k zajištění bezpečnosti konkrétně vymezeného bezpečnostního prostředí a vede k prevenci a eliminaci hrozeb a rizik. Vždy je však důležité si vymezit konkrétní cíle, které jsou v praxi formovány v strategických dokumentech ČR (Bezpečnostní strategie ČR, Vojenská strategie ČR, Bílá kniha o obraně, atd.). Dále je také důležité si definovat procesy a nástroje, které povedou k realizaci dané bezpečnostní politiky.

Ozbrojené síly, které jsou součástí Bezpečnostního systému ČR, slouží k zajištění bezpečnosti a zejména obrany ČR před napadením. Dále slouží k ochraně životních zájmů definovaných Bezpečnostní strategií 2011 (př. územní celistvost,

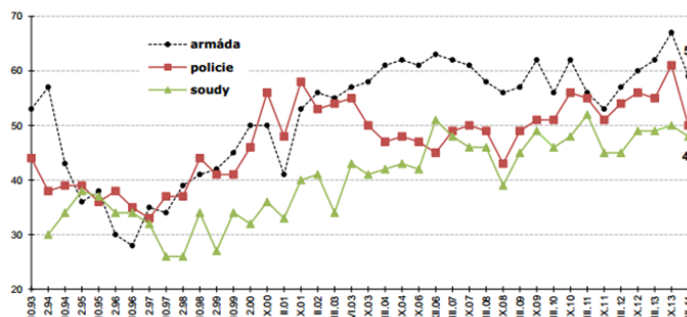
uchování všech náležitostí demokratického právního států, atd.).

V ČR se dělí ozbrojené síly podle zákona č. 219/1999 Sb. o ozbrojených silách na Armádu ČR, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. **Ozbrojené bezpečnostní sbory** tvoří Policie ČR, Vězeňská služba ČR a Celní správa ČR.

VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ

Armáda se v současné době pyšní vysokou důvěrou u občanů ČR. AČR dokonce patří mezi nejdůvěryhodnější veřejné instituce v ČR. Nejnižší důvěra byla u dotazovaných v první polovině 90. let minulého století, kdy AČR hodnotilo kladně mezi lety 1994–1998 pouze 30–40 % dotazovaných. Vývoj důvěry AČR naleznete v grafu níže.

Vývoj důvěry armádě, policii, soudům (v %)

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost

V roce 2013 proběhl průzkum veřejného mínění agentury FOCUS ve spolupráci Odboru komunikace a propagace Ministerstva obrany ČR, Univerzity obrany („Armáda a veřejnost 2013“). Podle 73 % dotázaných je AČR nezbytná pro obranu státu. Celkový zájem o více informací o AČR však vyjádřilo 24 % dotázaných a aktivně si vyhledává informace o AČR pouhých 3 % obyvatel. 48 % dotázaných hodnotilo kladně zrušení vojenské základní služby/zavedení profesionální armády. Navíc se vyslovilo celkově 60 % dotázaných k vyšší participaci jednotek aktivních záloh na obraně státu. Ochotu pro vstoupení do aktivních záloh AČR však vyslovilo pouhých 18 % dotázaných.²

ARMÁDA ČR: HISTORICKÝ VÝVOJ

V roce 1989 tvořilo Československou armádu pozemní vojsko, letectvo, protivzdušná obrana státu a vojenská část civilní obrany. V provozu bylo 16 stálých letišť, zhruba 4 500 tanků, 4 900 bojových obrněných vozidel, 3 400 dělostřeleckých systémů ráže 100 mm a vyšší a také 187 letounů. Armáda celkově čítala 210 000 osob, ze kterých bylo 61 405 vojáků z povolání, 148 595 v základní službě a občanských zaměstnanců bylo celkem 80 000. Po rozpadu ČSFR byly rozděleny síly a prostředky v poměru 2 : 1.³ V období 1989–1999 prošla obranná politika těmito etapami: demokratizace armády, integrace (přistoupení do struktur NATO), profesionalizace a transformace k vytvoření moderní armády s expedičními schopnostmi.⁴

² FOCUS SOCIAL&MARKETING RESEARCH. Armáda a veřejnost 2013: Výzkum veřejného mínění [online]. [cit. 2014-06-24]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/35796/mod_page/content/8/Arm%C3%A1da%20a%20ve%C5%99ejnost%202013.pdf.

³ UNIVERZITA OBRANY. Ústav strategických studií. *Vojenská strategie*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR - Prezentační a informační centrum MO, 2008, str. 171. – 172.

⁴ TŮMA, Miroslav, JANOŠEK, Josef a PROCHÁZKA, Josef. *Obranná politika Československé a České republiky (1989–2009)*. Praha: Ministerstvo obrany ČR - Prezentační a informační centrum MO, 2009, str. 14.

¹ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, str. 12 – 13.

V současné době (k 1. lednu 2014) má AČR k dispozici 123 bojových tanků T-72, 442 bojových obrněných vozidel (zahrnují všechny bojové verze bojových vozidel pěchoty typů BVP-1, BVP-2, BPzV, PANDUR II 8x8 a obrněné transportéry typu OT-90 a OT-64), 179 dělostřeleckých systémů ráže 100 mm a vyšší (zahrnují všechny verze kanónů/houfnic typu ShKH M77 Dana, minometů typu ShM 85 a M M1982), 39 bojových letounů (všechny verze typu JAS-39 a L-159), 17 bojových vrtulníků (všechny verze vrtulníku typu Mi-24, resp. Mi-35). Dále ozbrojené síly ČR disponují:⁵

- 9 ks cvičných letounů typů L-39;
- 20 ks dopravních a pozorovacích letounů typů L-410, An-26, Jak-40, CL-601 Challenger, A-319 CJ a CASA C-295M;
- 35 ks neozbrojených dopravních a víceúčelových vrtulníků typů Mi-8, Mi-17 (i Mi-171Š) a W-3A Sokol;
- 159 ks vozidel se speciální nástavbou na podvozcích bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů různých typů;
- 162 ks lehkých obrněných vozidel, která nepodléhají Smlouvě o KOS a VD typu BRDM-2, Dingo 2 a IVECO;
- 40 ks obrněných zdravotních vozidel, na která se vztahují ustanovení Ženevské konvence pro zlepšení podmínek raněných a nemocných vojenských osob v poli z 12. srpna 1949 a nepodléhají Smlouvě o KOS a VD;
- 6 ks mostních tanků MT-55A.

Vývoj počtu vojáků z povolání, v základní službě a občanských zaměstnanců, představuje tabulka níže.⁶

	Vojáci z povolání	Vojáci v zákl. službě	Občanští zaměstnanci
1993	38 049	68 630	25 286
1994	33 282	54 326	23 634
1995	30 413	43 178	27 726
1996	27 654	36 797	26 456
1997	26 340	32 174	27 060
1998	23 759	32 942	21 797
1999	22 966	33 281	21 481
2000	23 721	31 185	21 301
2001	23 184	24 955	21 157
2002	20 627	21 235	20 888
2003	21 249	19 783	22 675
2004	21 055	6 359	20 808
2005	22 145	-	17 288
2006	23 110	-	14 971
2007	24 229	-	13 358
2008	24 334	-	11 946
2009	24 103	-	10 575
2010	23 136	-	9 017
2011	22 261	-	8 303
2012	21 751	-	8 248
2013	21 733	-	8 288
2014	21 011	-	7 530

Zdroj: Ministerstvo obrany ČR

BRANNÁ POVINNOST A AKTIVNÍ ZÁLOHA

Od 1. ledna 2005 má Česká republika plně profesionální armádu, respektive byla ukončena (povinná) základní vojenská služba. Tato služba byla dříve vykonávána ve třech různě dlouhých intervalech – 24, 18 a později 12 měsíců. Po pádu komunistického režimu byla nejprve základní vojenská služba zkrácena na zmiňovaných 18 měsíců a v roce 1993 na 12 měsíců.⁷

V současné době existuje podle zákona č. 585/2004 Sb. aktivní záloha (dobrovolná), která doplňuje ozbrojené síly a je připravována k nasazení při živelných pohromách a ochraně objektů důležitých pro chod státu – strážní službě. Aktivní záloha začala vznikat v roce 1999 a v tuto chvíli čítá necelých 1 200 osob. Koncepce aktivní zálohy ozbrojených sil České republiky počítá do roku 2020 s 5 000 členy.

Navíc dále existuje zákon č. 585/2004 o branné povinnosti, který se realizuje při vyhlášení ohrožení státu⁸ a válečného stavu⁹. Podle zákona vzniká tato povinnost každému občanovi ve věku 18–60 let (včetně žen). V tuto chvíli prochází branný zákon novelizací.

ZÁVĚR

Armáda ČR se po 25 letech od pádu komunistického režimu stala plně profesionální. Ministerstvo obrany ČR však od roku 2006 čelí strmému snižování rozpočtu, počtu vojáků z povolání a nenaplnování stanovených cílů. V minulosti, a ani v současné době není možné, aby AČR byla schopna ubránit celé své území vlastními silami. Naše země je tak odkázána na kolektivní obranu v rámci Severoatlantické aliance.

ZDROJE

- 1) EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 327 s. ISBN 978-80-7367-540-0.
- 2) LÁNÍK, Jaroslav. *VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV PRAHA. Jak se uzavírala 150 let trvající historie základní vojenské služby v českých zemích* [online]. [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: <http://www.vhu.cz/jak-se-uzavirala-150-let-trvajici-historie-zakladni-vojske-sluzby-v-ceskych-zemich/>.
- 3) MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Přehled hlavních druhů techniky a výzbroje AČR (stav k 1. lednu 2014)* [online]. [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: http://www.acr.army.cz/technika-a-vyzbroj/technika/*kopie-1:-prehled-hlavnich-druhu-techniky-a-vyzbroje-acr-stav-k-1-lednu-2014-93167/.
- 4) MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Vývoj skutečných počtů osob v resortu MO ČR v letech 1993-2014* [online]. [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/fakta/vyvoj-skutecnych-poctu-osob-v-rezortu-mo-cr-v-letech-2011---1993-51566/>.
- 5) FOCUS SOCIAL&MARKETING RESEARCH. *Armáda a veřejnost 2013: Výzkum veřejného mínění* [online]. [cit. 2014-06-24]. Dostupné z: https://moodle.unob.cz/pluginfile.php/35796/mod_page/content/8/Arm%20a%20ve%C5%99ejnost%202013.pdf.
- 6) TŮMA, Miroslav, JANOŠEC, Josef a PROCHÁZKA, Josef. *Obranná politika Československé a České republiky (1989-2009)*. Praha: Ministerstvo obrany ČR - Prezentační a informační centrum MO, 2009. 231 s. ISBN 978-80-7278-522-3.
- 7) UNIVERZITA OBRANY. *Ústav strategických studií. Vojenská strategie*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR - Prezentační a informační centrum MO, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7278-475-2.

⁷ LÁNÍK, Jaroslav. *VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV PRAHA. Jak se uzavírala 150 let trvající historie základní vojenské služby v českých zemích* [online]. [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: <http://www.vhu.cz/jak-se-uzavirala-150-let-trvajici-historie-zakladni-vojske-sluzby-v-ceskych-zemich/>.

⁸ Stav ohrožení se vyhláší podle ústavního zákona č. 110/1998, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy. K přejití je zapotřebí souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců a souhlasu nadpoloviční většiny všech senátorů.

⁹ Válečný stav je vyhlášen z důvodu napadení, nebo je třeba plnit mezinárodní závazky o společné obraně proti napadení.

⁵ MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Přehled hlavních druhů techniky a výzbroje AČR (stav k 1. lednu 2014)* [online]. [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: http://www.acr.army.cz/technika-a-vyzbroj/technika/*kopie-1:-prehled-hlavnich-druhu-techniky-a-vyzbroje-acr-stav-k-1-lednu-2014-93167/.

⁶ MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Vývoj skutečných počtů osob v resortu MO ČR v letech 1993-2014* [online]. [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/fakta/vyvoj-skutecnych-poctu-osob-v-rezortu-mo-cr-v-letech-2011---1993-51566/>.

